

Dankjewel Henk. Zoals Henk als zei, is Wim Moorman vanaf de tweede helft van 1943 actief geweest in het verzet in Beek en wijde omgeving. Hij was achttien jaar toen hij begon. Het valt niet mee om een goede samenvatting van zijn verzetswerk te geven, en daarom wil ik u voorlezen wat Jan Houtsma na de oorlog over Wim heeft geschreven. Jan Houtsma woonde in Doetinchem en had vanaf begin 1944 de leiding over een aantal plaatselijke verzetsgroepen in en rond Doetinchem, waaronder die in Beek. Hij was in 1921 geboren, dus in de oorlog ook nog maar een jonge twintiger. Hij heeft na de oorlog een verslag geschreven, waarin hij geen namen noemde. Behalve die van Wim. Dit is wat hij schreef:

Een zeer bijzondere rol speelde Wim Moorman uit Beek, wiens naam ik hier bij uitzondering noem.

Hij was 19 jaar, doch verzette bergen werk, honderden, zoo niet duizenden personen, die in Lijmers te werk waren gesteld vanuit Rotterdam, Den Haag, Haarlem, Utrecht, enz. hielp hij aan valsche papieren en stuurde ze weer naar huis.

Tientallen spoorwegmenschen bracht hij onder dak en verzorgde de geheele uitbetaling van deze menschen in de Lijmers. Hij deed begin November mee aan een overval op het politiebureau [in Doetinchem], ten einde enkele gevangenen van de S.D. [Sicherheitsdienst, de Duitse geheime politie] te bevrijden, stal tientallen wapens van de moffen, hielp ons aan net zooveel P.B.'s [persoonsbewijzen] als wij noodig hadden, enz.

In Januari werd hij in Friesland gegrepen en enkele dagen later als represaille voor doodgefounden Duitse Offieren in Dokkum gefusilleerd.

Tot zover Houtsma. Samen met Wim zijn in Dokkum nog negentien gevangenen gefusilleerd.

Nog ter verduidelijking: die tewerkgestelden moesten allerlei verdedigingswerken aanleggen, zoals loopgraven, tankvallen en schuttersputjes. Vanaf september 1944 staakten de NS; het personeel wilde niet meer meewerken aan het vervoer van Joden, dwangarbeiders en Duitse militairen en materieel, en moest daarom onderduiken.

Henk zei net al dat zijn vader, Herman Ankoné, ook een leidende figuur in het Beekse verzet was. Een ander naam die hij noemde was die van Clemens Berntsen, een leeftijdgenoot en vriend van Wim. Ik noem Clemens niet alleen omdat hij een neef van mijn vader was (mijn oma was ook een Berntsen), maar ook vanwege de rol die de molen van Berntsen in Loerbeek heeft gespeeld. De stomp van die molen staat er nog. Voor wie hier niet bekend is, hij staat bij de rotonde in Loerbeek ruim een kilometer verderop.

Om precies te zijn, het gaat niet om de molen zelf, maar om de varkensschuur van Berntsen, die iets verderop aan de andere kant van de weg richting Zeddam stond, aan de Berkenlaan. Op die plek heeft naderhand jarenlang de champignonkwekerij van Koenders gestaan, nu staan er woningen. Op de zolder van die varkensschuur was in het hooi – of was het stro – een schuilplaats ingericht, waar wapens verborgen waren, waar een radio stond, en waar onderduikers verborgen werden gehouden. Daar hebben onder meer een gedeserteerde Duitse soldaat en de boorschutter van een neergeschoten Britse bommenwerper gezeten. Jan Houtsma heeft zich er ook een tijdje verborgen moeten houden.

Verder heeft zich bij die schuur het, voor zover mij bekend, enige incident afgespeeld waarbij in Beek geschoten is. U kunt hierover op Berghapedia meer lezen.

Clemens Berntsen kwam uit een gezin van negen kinderen. Hij was een van de middelste. Zijn oudste broer heette Wim, net als Wim, en hij is op 13 mei 1940 gesneuveld op de Grebbeberg. Hij was toen negentien jaar, net als Wim. Twee jongens van hier die Wim heetten op even oud waren toen ze het slachtoffer werden van het Naziregime.

Dan wil ik ook Riek noemen, een jongere zus van Clemens en Wim. Zij heeft als meisje van vijftien in de laatste twee maanden voor de bevrijding van Bergh, dus in februari en maart 1945, ook een actieve bijdrage geleverd aan het verzet.

In die dagen kwamen de geallieerden, in ons geval de Canadezen, steeds dichterbij. Dit leidde in Bergh en wijde omgeving tot een verhoogde activiteit van de Duitsers. Troepen en materieel verplaatsten zich van en naar het front. Het verzet besloot die activiteit in de gaten te houden en de waarnemingen door te spelen aan de geallieerden. Daartoe werden op strategische punten waarnemingsposten ingericht. Het huis van Berntsen stond op een kruispunt, en was daarmee zo'n strategisch punt. Clemens heeft toen tegen Riek gezegd: "Dat kun jij mooi doen."

Riek heeft zo heel wat tijd bij het keukenraam doorgebracht en geteld hoeveel vrachtwagens, pantserwagens en andere materieel er voorbijkwamen, welke kant ze op gingen en eventueel wat ze vervoerden, manschappen, kisten of wat dan ook. Clemens noteerde die waarnemingen dan in bepaalde codes en bracht het bericht naar, ja waarnaartoe? Dat kreeg Riek niet te horen. In elk geval kregen de geallieerden via het verzet waardevolle informatie over de Duitse verplaatsingen.

Ik ben in mei vorig jaar nog bij Riek op bezoek geweest. Ze was toen 94 jaar, geestelijk nog helemaal bij en ze woonde nog thuis. Maar nu onlangs, op 16 maart, is ze overleden. Ze was 95 jaar. We kunnen er wel zeker van zijn dat met Rieks overlijden de laatste persoon is gestorven die actief aan het verzet in Beek heeft deelgenomen.

Het daarom net alsof het zo heeft moeten zijn dat de Wim Moormanstraat nu zorgt voor een zekere continuïteit in de herinnering aan de jonge mensen van toen die zich met gevaar voor eigen leven hebben ingezet voor het terugwinnen van onze vrijheid. Ik hoop dat de herinnering aan hen een stimulans is voor de jonge mensen van nu, en niet alleen voor hen, maar voor iedereen, om er voor te zorgen dat we onze vrijheid behouden.

Ik dank u voor uw aandacht.